

AtlasArt yhdistää karttoja, historiaa ja historiallisia karttoja

Haastattelu Pekka Lehtonen

Yritys on vain kuusi vuotta vanha, mutta se on kulkenut painetuista historia-, kartta-, oppi- ja tietokirjakustanteista sähköisiin tuotteisiin.

Pekka Lehtonen

ATLASART on kahden miehen yritys, **Risto Pekkasen** ja **Timo Tarkan**. Kirjaimellisestikin, koska kolmas puuhamies, **Pentti Martimo**, on juuri viikko ennen haastattelua luovuttanut osakkuutensa mainituille. Kumppanusten yhteinen polku alkoi aikanaan jo Helsingin yhtenäiskoulusta, jossa he tallasivat samaan aikaan yhdeksän vuotta. Uudelleen polut kohtasivat Geodatassa vuonna 1998. Risto opiskeli yliopistossa maantiedettä, historiaa ja kartografiaa ja Timo Arizonan yliopistossa maantiedettä ja Hollannissa kartografiaa.

Jos tarkastelee Risto Pekkasen työuraa, se on kuin käsikirjoitettu AtlasArtin nykytoimintaan. Itse AtlasArtin toiminta-ajatuskin on erinäisten polkujen uudelleen kohtaamista. Se näkyy sekä henki-

AtlasArt on kahden miehen yritys, Risto Pekkasen ja Timo Tarkan.

löiden työhistorioissa että organisaatioiden muutoksista. AtlasArt on tunnettu maanmittausalalla historiallisista karttakirjoista, tietokirjoista ja elämänkerroistakin sekä opetusmateriaaleista. Kirjamesseujen kulkija törmää AtlasArtin osastolla korkealaatuisiin kartta- ja tietokirjoihin sekä näistä kiinnostuneisiin usein historia- tai tutkimusharrastajiin, todellisiin karttafriikkeihin.

Kiinnostus karttoihin on Riston mukaan kodin peruja. Isä oli innokas purjehtija ja merikartta oli ensimmäinen kartta, johon Risto tutustui. Hän kertoo navigoineensa kesämökin maisemissa Hangon saaristossa merikartan avulla jo 10-vuotiaana.

Risto tuli opintojensa jälkeen Maanmittauslaitoksen Karttapainoon vuonna 1983. Hän ryhtyi toimittamaan mm. Peruskoulun Karttaopasta, joka saavutti menestystä, jopa niin, että se myytiin muihin Pohjoismaihin. **Hannu Tiaisen**, aikaisemman *Maankäytönkin* taittajan, piirroksin varustettu teos sai MIL:n tunnustuspalkinnon v. 1985. ”Työ Karttakeskuksessa oli kivaa: sai perehtyä karttojen tuottamiseen ja syntyi lukuisia ulkomaisia kontakteja pohjoismaisten kartografin kesäkursseihin ja useiden työmatkojen kautta. Niistä on ollut hyötyä myöhemminkin.”

Koulukarttojen teko jatkui Riston siirryttyä WSOY:lle, jossa hän työskenteli ensin oppimateriaaliosastolla ja vastasi toimituspäällikkönä mm. biologian ja maantieteen oppikirjojen kustantamisesta ja sen jälkeen WSOY:n yleisellä osastolla, jossa kustannettiin mm. useita karttakirjoja. Niihin aineistoja hankittiin maailmalta.

WSOY:n toimitusjohtaja **Jorma Kaimio** halusi laajentaa yritystä erikoistuotteiden alueelle ja niinpä WSOY osti vuonna 1997 Geodatan, joka oli myös Pentti Martimon perustama yritys. Alettiin toimittaa mm. 1:250 000 tiekarttaa, joka kilpaili Karttakeskuksen tiekartan kanssa. WSOY osti vuonna 2000 myös Karttakeskuksen. Se fuusioitiin Geodatan kanssa Genimapiksi, jonne Risto ja Timo siirtyivät Geodatasta. Kustannuskenttä laajeni. Risto toimi kustannuspäällikkönä ja tehtiin tilauskirjoja useille yrityksille.

Vuonna 2004 ilmestyi ensimmäinen kotimaisin voimin laadittu isokokoinen maailmankartasto GAIA, josta Risto on vieläkin ylpeä. Muitakin isokokoisia kartastoja kustannettiin, mm. Vega ja AINO.

GAIAkin sai MIL:n tunnustuspalkinnon, nyt v. 2004. Kirja esittelee monipuolisesti sekä luonnon, talouden että kulttuurienkin maantiedettä Suomesta ja koko maapallolta.

Sitten WSOY möi Genimapin sijoitusyhtiölle ja muodostui AffectoGenimap. Risto kertoo hommiensa muuttuneen kvartaalilaskennaksi, mitä työtä hän ei pitänyt omimpanaan. Niinpä Risto päätyi Pentti Martimon kanssa perustamaan AtlasArtin.

”Toiminnan alkusysäys oli oikeastaan *Kielletyt kartat*, siis *Luovutetun Karjalan kartat*, yleiskartasta topografisiin ja pitäjänkarttoihin, joita Maanmittauslaitos ja Topografikunta olivat skannanneet niiden tultua julkisiksi Neuvostoliiton romahdettua. *Kielletyt kartat* (osa 1) oli meille menestys: siitä on otettu jo neljä painosta. Se antoi uskoa tämänmuotoiseen kustannustoimintaan, ehkä vähän liikaakin”, Risto kertoo.

Yritys on vain kuusi vuotta vanha, mutta se on kulkenut painetuista historia-, kartta-, oppi- ja tietokirjakustanteista sähköisiin tuotteisiin. Eräitä tuotteita on jo saatavissa nettipalvelun kautta, jolloin lukija voi tarkastella niitä tietokoneella tai iPadilla.

”AtlasArtin nykyinen liikevaihto on n. 250 000 euroa. Julkaisuohjelman painopiste on historiallisissa kartastoissa, karttatietokirjoissa ja tietokirjoissa. Yritys välittää tulosteina myös uutta, tarkkaa maastokartta-aineistoa tilauksesta kaikkialta Suomesta. Tilaustyönä tehdään karttoja, kartastoja, tietokirjoja sekä julistekarttoja”,

Risto selvittää. AtlasArt on tehnyt töitä mm. Sanoma Magazinelle, WSOY:lle ja Weiling&Göösille (*Matkalla maakunnissa* v. 2007) sekä Tammelle (koulukartasto). Muita yhteistyökumppaneita ovat olleet mm. Johnny Kniga, Suomen Kartografinen Seura, Maanmittauslaitos ja Egmont.

Oppimateriaalin rooli on laajentunut ja sähköisyys korostuu. On kustannettu DigiLähikarttoja, digitaalisia historiakarttoja, uskonnon koulukarttoja, muita koulukarttoja – koulun lähialueistakin jne. sekä julisteita. Tyypillisesti digikartoissa voidaan asettaa päällekkäin teemoja tai historiallisia ajanjaksoja, esimerkiksi valtioiden rajojen muutoksia tai siirtolaisliikkeitä. Aikajanaa tai teemaa seuraavat kartat havainnollistavat opetusta. Koulukartat voivat olla tulostettuja tai sitten älytaululla tai projektorilla katsottavia.

Uusimmista tietokirjoista Risto luettelee *Kuninkaallisen merikartaston* 1700-luvulta, *Kuninkaan tiekartaston* – siis Ruotsin vallan aikainen tiestö, sekä vaikkapa *Talvisota – väestönsiirrot*. Tilauskirjoista Risto mainitsee *Peruskarttamme pitkä polku* -teoksen, jonka kustantajana oli Topografit ry ja toimittajina **Heikki Rantatupa** ja **Yrjö Teeriaho**. Elämäkerttoja on toimitettu mm. suomalaisesta tsaarin amiraalista **Oscar von Kraemerista**, joka teki Venäjällä mannerheimmaisen uran, ehkä enemmänkin, keisarillisessa laivastossa. Toinen elämänkerta käsittelee **Mauno Kajamaata**, peruskartan isää. Karttojen ja kirjojen takana on tuhansia kiehtovia tarinoita, joihin on vaikea olla juuttumatta. Keskustelussa vilahtavat monet AtlasArtin yhteistyökumppanit, kuten Maanmittauslaitos ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Pentti Martimo, **Risto Nuuros**, **Erkki-Sakari Harju**, **Sakari Viertiö**, Yrjö Teeriaho tai **Jussi T. Lappalainen**; tai muita asiantuntijoita kuten vanhojen karttojen tuntija **Leena Miekkavaara**, tietokirjailija **Heikki Tiilikainen** tai Karjalan luonnon tuntija **Pertti Siilahti**. Yhteistyökumppanit ja freelancerit ovatkin osa AtlasArtin työskentelytapaa. SKS:n kanssa kustannettiin mm. *Kuninkaan tiekartasto* (toim. Erkki-Sakari Harju ja Jussi T. Lappalainen), *Kuninkaan viimeinen kortti* (prof. Jussi T. Lappalainen) ja *Sprengtportenin Savon kartasto* (toim. Erkki-Sakari Harju). Kirjat ovat ilmestyneet 2010 ja 2011.

Painettujen kartta- ja historiakirjojen kysyntä on laskemassa ja ne korvautuvat sähköisillä tuotteilla.

Risto esittelee AtlasArtin ensimmäistä sähköistä kustannekirjaa Leena Miekkavaaran *Suomi 1500-luvun kartoissa*.

AtlasArtin sähköisiä tuotteita myydään Rakennustieto Oy:n nettikaupan kautta. Nettimyyni saattaa nostaa myös painetun tuotteen myyntiä, josta Risto kertoo esimerkkinä *National Geographic* -julkaisut. Kun *Suuri maailmankartasto* meni nettikauppaan, alkoi myös painettujen tuotteiden kysyntä kasvaa.

”Neliväristen tietokirjojen toimittaminen ja painaminen on varsin kallista, niinpä hankkeisiin ryhtymistä on tarkoin harkittava.

Yrittämisessä
pitää olla
luovuutta
ja rohkeutta.

Pyrimmekin usein siihen, että tuotteella olisi tilaaja tai kustanteellamme olisi riittävästi ennakkotilauksia. Pienen yrityksen on valvottava yksittäisenkin kustannustuotteen kannattavuutta, sen sijaan isossa yrityksessä voi laajassa valikoimassa jokin tuote jäädä tappiollisiksiin.”

Pienessä yrityksessä paitsi kustannuspäätökset myös markkinointipäätökset vaativat tarkkaa harkintaa. Vuosittain AtlasArt tapaa asiakkaitaan kustannusliikkeitä sekä kirjojen tukkumyyjiä. Useille messuille on myös osallistuttu (kuten Kirjamessut, Venemessut, Habitare, Oma mökki ja Educa-messut).

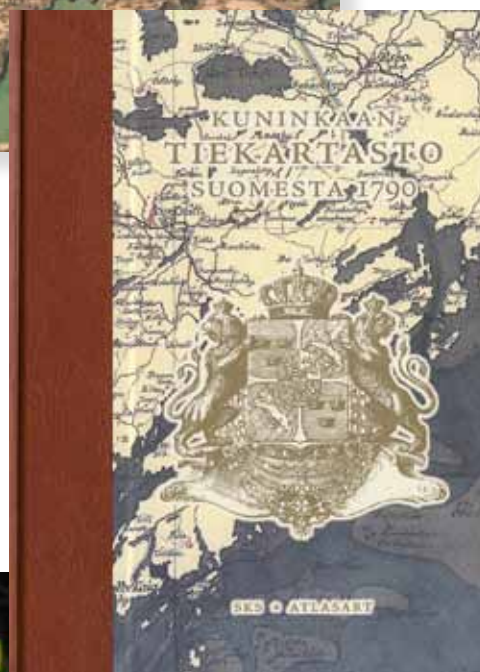
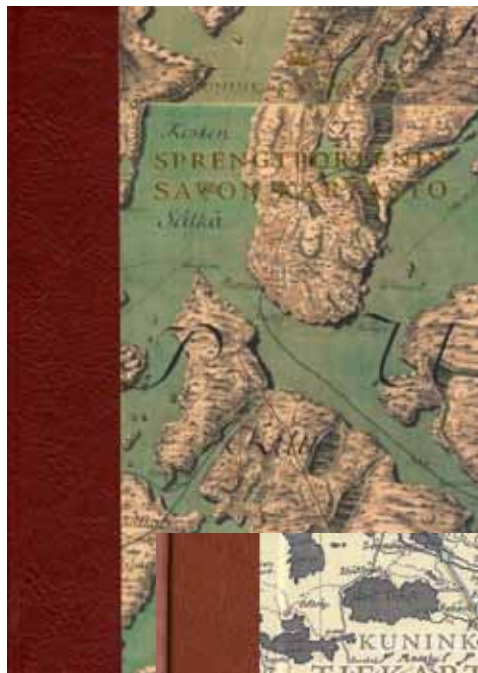
– Mitä ajatuksia kuuden vuoden yrittäjyys on tuonut?

Ydintä on ollut kustannustoiminta, muut yrityksen pitoon liittyvät asiat on opeteltu kantapään kautta, joskin monipuolinen työura tarjoaa kokemusta moneen pulmaan. Risto suorittaa parhaillaan yrittäjätutkintoa, jotta kustannustoiminnassa voitaisiin enemmän keskittyä ”kivojen sijasta tuottoihin”.

Aineistojen vapautuminen on hyvä asia ja uusia innovaatioita syntyy varmasti. Risto muistelee AtlasArtin tekemiä julkaisuja (*SaaristoAtlas Suomenlahti* ja *SaaristoAtlas Saaristomeri*), joissa kartat synnyttiin karttalaitosten (MML ja MKL) aineistoista mutta julkaisuhetkellä varsinkin jälkimmäisen kannanotot olivat sellaisia, että halu ja into tarjota sovellettuja karttoja virastojen nykyaineistoista oli hiipua. Nythän on tilanne muuttunut 1.5.2012 lähtien – paitsi Liikenneviraston (ent. Merenkululaitos) osalta.

Risto rohkaisee myös maanmittausalalle yrittäjyyttä: jos on idea, rahoitusta löytyy varmasti. On saatavana starttirahaa, Finnvera ja ELY-keskukset tukevat ja Suomen Yrittäjistä saa paljon tietoa.

Myös AtlasArt on valmis yhteistyöhön hyvien ideoiden tuojien kanssa. Kyllä paikkatietoalalla voi pärjätä, jos on kiinnostunut yrittämisestä”, Risto vakuuttaa.

Pekka Lehtonen

Kirjamessujen kulkija törmää AtlasArtin osastolla korkealaatuisiin kartta- ja tietokirjoihin sekä näistä kiinnostuneisiin usein historia- tai tutkimusharrastajiin, todellisiin karttafriikkeihin. Risto Pekkaseen kanssa keskustelee vanhojen karttojen kerääjä ja antikvariaatti Jan Strang.